
SFS 1995:832

Utkom från trycket
den 22 juni 1995

**Lag
om obduktion m. m.;**

utfärdad den 8 juni 1995.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om obduktioner och vissa andra åtgärder med kroppen efter en avliden människa.

Den som skall göra ett ingrepp i eller vidta annan åtgärd med en död kropp skall fullgöra sin uppgift med respekt för den avlidne.

2 § I lagen (1987:269) om kriterier för bestämmande av människans död finns bestämmelser om fastställande av en människas död.

Bestämmelser om dödsbevis och intyg om dödsorsaken finns i begravningslagen (1990:1144). I begravningslagen finns också bestämmelser om gravsättning och kremering.

¹ Prop. 1994/95:148, bet. 1994/95: SoU21, rskr. 1994/95:381.

3 § Kan det antas föreligga skäl för en rättsmedicinsk undersökning av en avliden och skulle resultatet av den undersökningen kunna äventyras genom ett ingrepp i kroppen för annat ändamål, får sådant ingrepp inte göras.

Gemensamma bestämmelser om obduktion m. m.

4 § Med obduktion avses att kroppen efter en avliden öppnas och undersöks invändigt. Obduktionen kan vara klinisk eller rättsmedicinsk. En rättsmedicinsk obduktion skall också innefatta en yttre undersökning av kroppen.

Med rättsmedicinsk likbesiktning avses en yttre undersökning av kroppen efter en avliden. Undersökningen kan innefatta blodprovstagnning och andra mindre ingrepp.

5 § Vid en obduktion får organ och annat material tas ut ur kroppen för undersökning, om det behövs för att syftet med obduktionen skall kunna tillgodoses. Biologiskt material skall läggas tillbaka i kroppen när obduktionen har slutförts, om inte syftet med obduktionen kräver att materialet tas till vara för undersökning under en längre tid.

Klinisk obduktion

6 § En klinisk obduktion får utföras om obduktionen behövs för att

1. fastställa dödsorsaken,
2. vinna viktig kunskap om sjukdom som den avlidne haft eller om verkan av behandling som den avlidne gått igenom, eller
3. undersöka förekomsten av skador eller sjukliga förändringar i den avlidnes kropp.

7 § Om det finns personer som stått den avlidne nära skall någon av dessa underrättas innan obduktionen utförs och ges skälig tid att yttra sig. Underrättelse behöver dock inte ske om obduktionen får utföras enligt 8 eller 9 § och det är omöjligt att inom tillgänglig tid nå en sådan person eller att utreda om någon sådan person finns.

8 § En klinisk obduktion får utföras om den avlidne skriftligen har medgett obduktion eller uttalat sig för en sådan åtgärd eller om det av andra skäl finns anledning att anta att obduktion skulle stå i överensstämmelse med den avlidnes inställning.

9 § Obduktion för ändamål som anges i 6 § 1 får, förutom i fall som avses i 8 §, utföras om det är av särskild betydelse att dödsorsaken fastställs.

10 § Obduktion för ändamål som anges i 6 § 2 eller 3 får, förutom i fall som avses i 8 §, utföras om det är oklart vilken inställning den avlidne hade till en sådan obduktion och inte någon som stått den avlidne nära motsätter sig det. Om det inte finns någon som stått den avlidne nära som kan underrättas får sådan obduktion utföras endast om det finns särskilda skäl.

11 § Beslut i fråga om klinisk obduktion fattas av läkare. Endast läkare får utföra en sådan obduktion.

Rättsmedicinsk undersökning

12 § Med rättsmedicinsk undersökning avses i denna lag rättsmedicinsk obduktion eller rättsmedicinsk likbesiktning. Undersökningen skall göras i form av rättsmedicinsk obduktion, om inte ändamålet kan tillgodoses genom rättsmedicinsk likbesiktning.

13 § En rättsmedicinsk undersökning av en avliden får göras om undersökningen kan antas vara av betydelse för utredningen av ett dödsfall som inträffat under sådana omständigheter att

1. det inte skäligen kan bortses från möjligheten att dödsfallet har samband med ett brott, eller
2. det kan misstänkas ha förekommit fel eller försummelse inom hälso- och sjukvården.

14 § En rättsmedicinsk undersökning får också göras om ett dödsfall kan antas ha orsakats av yttre påverkan och undersökningen behövs för att

1. fastställa dödsorsaken, eller
2. vinna upplysningar av särskild vikt för miljöskydd, arbetarskydd, trafiksäkerhet eller annat liknande intresse.

15 § En rättsmedicinsk undersökning får också göras om det behövs för att fastställa en avlidens identitet.

16 § Sedan gravsättning har skett, får kroppen efter en avliden tas om hand för rättsmedicinsk undersökning endast om det skäligen kan misstänkas att dödsfallet har samband med ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år och undersökningen kan antas vara av väsentlig betydelse för utredningen. Om det finns synnerliga skäl får kroppen tas om hand för sådan undersökning även i annat fall.

17 § En rättsmedicinsk undersökning får genomföras, även om åtgärden strider mot den avlidnes eller de närståendes inställning.

18 § Beslut om rättsmedicinsk undersökning som avses i 13 — 15 §§ meddelas av polismyndighet. Även allmän domstol eller allmän åklagare får besluta om rättsmedicinsk undersökning som avses i 13 § 1. Beslut om rättsmedicinsk undersökning som avses i 16 § meddelas av allmän domstol.

19 § Om det inte är uppenbart obehövt skall polismyndigheten underlättas om tid och plats för en rättsmedicinsk undersökning. Polisen får närvara vid en sådan undersökning.

20 § Rättsmedicinsk undersökning skall utföras av läkare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på särskild läkarkompetens för att utföra en rättsmedicinsk undersökning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet vid rättsmedicinsk undersökning samt om protokoll och utlåtande över undersökningen.

Vissa andra ingrepp på avlidna

21 § Kroppen efter en avliden får användas för dissektion vid en högskoleenhet för undervisning i anatomi, om den avlidne skriftligen har samtyckt till det. Kroppen får tas i anspråk under högst ett år efter dödsfallet, om inte den avlidne har föreskrivit annat.

22 § Om det finns särskilda skäl får ingrepp i kroppen efter en avliden göras av läkare eller under läkares överinseende för träning av operationsteknik eller för förbättring eller utveckling av operationsmetoder. Sådant ingrepp får göras endast om åtgärden är förenlig med den avlidnes inställning på sätt som anges i 8 §.

23 § Ingrepp i syfte att från en avliden ta ut icke-biologiskt material som har infogats i kroppen (*implantat*) får göras även om åtgärden strider mot den avlidnes eller de närståendes inställning, om det behövs för att förebygga fara för människor eller annan väsentlig olägenhet.

Ett ingrepp som avses i första stycket får, om åtgärden är förenlig med den avlidnes eller de närståendes inställning på sätt som anges i 8 eller 10 §, också göras om implantatet skall användas för behandling av en annan människa eller för forskning eller annat medicinskt ändamål.

Bestämmelserna i 7 § och 11 § första meningen skall tillämpas även vid ingrepp enligt denna paragraf.

24 § Kroppen efter en avliden får balsameras om det av sanitära skäl är nödvändigt för att kroppen skall kunna bevaras till dess kremering eller gravsättning sker eller om den skall tas i anspråk för anatomisk dissektion.

Balsamering får också ske på begäran av den som enligt 5 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) ordnar med gravsättning.

Straff m. m.

25 § Den som med uppsåt utför ingrepp på en avliden människa i strid med denna lag döms till böter.

26 § Beslut enligt denna lag får överklagas endast om det följer av en särskild föreskrift.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1996 då obduktionslagen (1975:191) och kungörelsen (1973:710) om rättsmedicinsk obduktion skall upphöra att gälla.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

INGELA THALÉN
(Socialdepartementet)